

Zápis z kontrolního dne

Datum a místo konání: 30. 4. 2010 St. Martin

Přítomni:

Huber Wolfgang

Weiss Petra

Riedel Jörg

Alt Jaroslav

Neugschwandtner Peter

Třesohlavá Magdalena

Bartůňková Lucie

Dne 30. dubna 2010 proběhlo v kostele St. Martin (obec St. Martin, NÖ), kde nyní probíhá konzervace a restaurování nástěnných maleb v okenní špaletě východní stěny presbytáře, setkání se zástupkyní památkového úřadu Petrou Weiss a zemským konzervátorem Wolfgangem Huberem. Dále byli přítomni Jaroslav Alt, vedoucí ateliéru Restaurování a konzervace nástěnné malby, sochařských děl a povrchů architektury na Fakultě restaurování UPCE v Litomyšli, Jörg Riedel, externí konzultant z rakouské strany, jáhen Peter Neugschwandtner a studentky Magdalena Třesohlavá a Lucie Bartůňková, jejichž úkolem je provést konzervátorský a restaurátorský zásah v okenní špaletě na východní stěně presbytáře kostela Sv. Martina.

Na základě výsledků analýz a umělecko-historického bádání byla stanovena koncepce konzervátorského a restaurátorského zásahu, který se bude týkat především okenní špalety východní stěny. Fragmenty vápenných nátěrů, maleb a barokní omítky budou zajištěny v místech, kde z důvodu špatné koheze vrstev hrozí jejich ztráta. Dále bude probíhat jejich čištění. Závěrečným krokem pak bude tmelení peků v gotické omítce pod úroveň povrchu okolních omítek.

Na východní stěně samotné budou provedena pouze nejnutnější opatření, aby se zamezilo případným ztrátám omítkových vrstev (např. lokální konsolidace, obtmelení opadávajících omítek, aplikace fungicidu apod.).

Bude brán zásadní zřetel na reverzibilitu použitých materiálů. Veškeré techniky konzervace a restaurování budou prováděny co nejšetrnějším způsobem.

Vzhledem k tomu, že východní stěna nebude v budoucnu prezentována, stejně jako okenní špaleta, bylo rozhodnuto, že nebude dále odkryta (tzn., že budou zachovány a konzervovány všechny dochované vrstvy a fragmenty) a že se zásah bude ubírat převážně konzervačním směrem.

V rámci restaurátorského zásahu budou navržena doporučení a opatření pro úpravu klimatických podmínek východní stěny.

Rozhodnutí pro tento koncept je podloženo hned několika důležitými faktory:

- těsné umístění oltáře před východní v důsledku čeho se za ním tvoří mikroklima (slabá cirkulace vzduchu, vyšší vzdušná vlhkost), které mimo jiné podporuje růst mikrobiálního napadení

- navýšený terén za východní stěnou způsobuje silné zavlhčení zdiva a omítek a je též příčinou vysokého obsahu vodorozpustných solí v omítkových vrstvách, které se projevují formou eflorescencí a krust až do výšky několika metrů
- klimatické podmínky v okenní špaletě jsou výrazně ovlivňované exteriérovými povětrnostními podmínkami, přičemž tyto prudké výkyvy teploty a vzdušné vlhkosti mají nepříznivý dopad na stav nástěnných maleb

Malby by tak byly vystaveny bezprostřednímu působení těchto faktorů, jejichž vliv bude sice omezen tím, že v rámci konzervátorského zásahu budou provedena základní opatření ke stabilizaci klimatu a zároveň budou navržena doporučení pro případné další zásahy. I za těchto okolností však nemůžeme zcela vyloučit vliv těchto faktorů na malby, byť v omezené míře.

V neposlední řadě je zde otázka způsobu prezentace maleb po případném odkrytí. Důvodem, který hovoří proti odkryvu a prezentaci malby je v první řadě fakt, že okenní špaleta i celá východní stěna nejsou kvůli předsazení barokního oltáře přístupné a tedy ani prezentovatelné. Přístup k okenní špaletě je obtížný a blízkost oltáře neumožňuje odstup. Ani zvenčí nelze malby kvůli zkosení špalet pozorovat.

Bylo vzneseno několik dalších návrhů na možný způsob odkryvu a prezentace maleb

- Odkrýt a prezentovat pouze pravou část okenní špalety s výjevem sv. Kateřiny a zbylé malby zachovat pod vrstvou druhotných nátěrů (Diakon Mag. Peter Neugschwandtner). Tento způsob prezentace by však mimo jiné odporoval hledisku jednotné koncepce zásahu a je proto v této chvíli neuskutečnitelný.
 - Dále zazněl návrh na odkrytí vápenných nátěrů pouze v těch oblastech, kde by tímto krokem bylo dopomoženo k lepší čitelnosti maleb, jednalo by se o několik malých fragmentů zasahujících do figur obou světic (Petra Weiss). Tento návrh byl sice zprvu přijat, ale následně jej zamítla zemská konzervátorka pro Horní Rakousko Renate Madritsch.
 - Byla diskutována možnost transferu fragmentů malby s červeným rostlinným dekorem (mladší ze dvou doložených vrstev s malířskou výzdobou). Tento zárok by byl však nejen riskantní, ale vyvstala by i otázka jak transferované části prezentovat, neboť fragmentů se v okenní špaletě nachází hned několik a některé z nich jsou velmi drobné. A postupovat selektivně při výběru transferovaných částí se nejeví jako vhodné.
- Proti transferu vypovídá samozřejmě i ztráta všech mladších vrstev, které místy nese malba, jež by byla předmětem tohoto úkonu.

V St. Martin, 30. 4. 2010

Vypracovaly: Lucie Bartůňková
Magdalena Třesohlavá